

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmî, içtimaî, edebî mecmua

İçindekiler

Çocuk ve Cemiyet	Hamdi Hakverdi
Çukurova tetkikleri : TÜRKMEN KIZI -Bir roman-	Ferit Celâl
Hakiki kıymetler ve mâşerî hükümler	Vedat Sadi
Cemiyette Kadın	Ömer Aziz
Karı - Kocada yüz benzerliği	Hamdi Hakverdi
Musiki ruhun lisanıdır. III	İ. Bedri
Düğün, Dernek Külfeti	Naci Hakverdi
Baudelaire'den şiirler (Tercüme)	
Haydutlar	Arif Nihat
Mehmedin Asil Kalbi (Hikâye)	H. H.

Sayı : 8

Yıl : 1

20 Nisan 1934

Fiati :

10 Krş.

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmî, içtimâî, edebî mecmua

SAYI : 8

20 NİSAN 1934

YIL : 1

Çocuk ve Cemiyet

— Çocuk Haftası Münasebetiyle —

Daima nurlu bir istikbale doğru yürüyüş halinde bulunan yeni Türk heyeti içtimaiyesinde çocuğa verilen kıymet ve ehemmiyet tamamen yerinde ve manâlıdır. Millî Türk devletinin temelleri, on dört sene evvel Nisanın 23 ünde atılmıştı. Müstakbel hamleleri kendilerinden beklediğimiz çocuklarımızın bayramı da, her sene, Nisanın aynı gününde başlıyor ve bir hafta devam ediyor. Bir haftalık zaman içinde; mektepte, evde, şehir bahçelerinde... her yerde çocuklarımız geniş ve mutlak bir hakimiyete sahip bulunuyorlar. Bu suretle onlara büyük kıymetlerinin ilk idrâkini vermiş oluyoruz.

Çocuk; ailenin, milletin ve insaniyetin temelidir. Hayat, sonsuz bir tekâmülün bizzat kendisi ve insan ömrü bu tekâmülün her hangi bir merhalesi olduğuna göre, daima daha muvaffakiyetliye ve daha mükemmele erişmek azminde olan toplulukların, kendilerini yükseltecek merhalelere dikkat etmeleri ve onları emniyet edilebilir bir hale getirmeğe çalışmaları zarurîdir.

Her cemiyetin kıymeti; mevcut vasıta ve eserlerinin meydana getirdiği bütünden ziyade, istikbal hakkındaki tasavvurlarının ehemmiyeti ve kudreti ile ölçülür. İnsanlar gibi, cemiyetler de, oldukları halden ziyade, varmak istedikleri hedefin ve ülkünün

mahiyetine göre kıymet kazanırlar.

Çocuk; inkişaf imkânı elde edebildiği takdirde açılıp serpilecek kudretlerin bir miksefesi gibidir. Yaşamak ve daha mükemmel olmak azmini taşıyan her cemiyet, bu kudretler miksefesini iyi kullanmaya, *kurve halinde tekâmül* olan bu varlığa lâyık olduğu ehemmiyeti vermeğe mecburdur.

Cemiyetteki yaşamak iradesinin sevki tabiisi çocuktur. İradenin iyi şekilde tezahürü, bu sevki tabiinin — mütamadî dikkat ve teemmülle — iyi yöneltmiş ve zaptı rapta alınabilmiş olmasile mümkündür. Çocuğa verilecek kıymet ve ehemmiyet, hiç bir zaman lüzumundan fazla sayılamaz. Çocuk, alâkaya karşı, büyük insanlardan çok daha fazla hassastır : Saf ruhunda ; muhtemel menfeatlere, riyaya, sefil bir takım beşerî hislere kurban gitmemek endişesi henüz hiç mevcut olmadığından, o, kendisine izafe edilen kıymetin samimiyetinden şüpheye düşmez. Bu kıymete inanır, ve bu inan, onun için emniyetli bir ahlâk desteği vazifesini görür.

Çocuklarımıza; nefse emniyet, ve insanlık kıymetine itimat gibi iyi hasletleri vermekten bir an geri kalmalıyız. Onları öz kıymetlerinin şuuruna sahip etmeliyiz. İlerde bütün bir bilgi yekûnunun gayesini teşkil edecek olan *iç âlemimizi keşfetmek* kabiliyetini —pek

Çukurova Tetkikleri :

“Türkmen Kızı”

— BİR ROMAN —

Muharriri : Ömer Âli “Paşa bey zade,, Adanalı.
Basıldığı tarih : 1307 - 1891 İstanbul, Alem Matbaası.

Eski kitapları toplamıya çok meraklı Rize mebusu Ali Bey arkadaşımın kütüphanesinde tesadüf ettiğim bu kitap, Türkiyede çıkan ilk romanlardandır. Ve bu romanın en açık hususiyetini, kitabın başına, muharriri tarafından bizzat yazılmış olan küçük mütalea daha iyi anlatmaktadır.

Tamam bundan 43 yıl evvel çıkan bu romanı okurlarına sunan muharrir diyor ki : “Kariini kiramdan talebi affe mahal yoktur. Çünkü yazdığım şeylerde setri acze bais olacak bir söz bulunamaz.

Bu hikâyemizde bir Türkmen kızının ahvali âşikanesi musavver olduğu için sırf “ Milli „ dir. (1)

Pek çok yerlerde Türkmenlerin lafzını, tabiratını kullandım. Binaenaleyh açık ibare yazdım. Yeri geldikçe bilicap âdatı Türkmaniyatı da “ İhtar „ namı altında icmalen bahs ve hikâye eyledim.

(1) Muharrir burada milli kelimesini göze çarpacak derecede bir giyme içine almıştır. Filhakika o zamanlarda ecnebi bir dilden çevirilmemiş olan romanlara milli vasfı veriliyordu. Fakat Ömer Âli beyin kullandığı bu kelime tamamen romanın mevzuuna ait olduğundan, biz milli kelimesini bugünkü mânasında alıyoruz. Esasen muharririn de maksadı budur.

cüzi derecede de olsa — onlara bu yaşta vermeliyiz.

Çocuğa hürmet ve itibar, cemiyetin kendi selâmeti namına yapmak mecburiyetinde bulunduğu bir iştir. Çünkü çocuk, her cihetle, müstakbel cemiyettir.

HAMDİ HAKVERDİ

(Milli) hikâyelerimizin mütaleasına tenezzül buyurulursa pek te kelâl, ve melâl vermez zannederim „

Kitabın baş tarafına konulan şu sözlerde bizim en çok gözümüze çarpan şey ; bundan 43 yıl evvel muharririn, millî sanatı, millî hayatı sezmek hususunda göstermiş olduğu ileri hareketlerdir. Aptülhamidin istipdadının, bilhassa bu sultan tarafından şiddetle takip olunan İslâm politikasının en canlı bir zamanında Ömer Âli beyin roman yazmak için bir Türkmen kızının sevda maceralarını intihap edişindeki isabeti, onu bugün gözümüzde çok sayğıya değer bir hale getirmektedir.

43 Yıl evveline gidecek olursak bu romanın değerini kolaylıkla takdir ederiz.

Romanın mevzuu şu :

Genç, güzel fakat fakir bir Türkmen kızını yaşlı bir Derebeyi almak istiyor. Kızın ailesi bu izdivacı içtimaî hayata uygun bulmuyor. Derebeyinin gücü kuvveti var. Kızı almak istiyor. Ara yerde aşiret kavgaları oluyor. Kızın kardeşleri ölüyorlar. Kız pek kahraman, cesur bir şey! Şehre kaçıyor. İş hükûmete intikal ediyor. Nihayet mesele kız tarafının zaferile bitiyor.

Kumru — kızın adı — nişanlısı Ali'ye kavuşuyor.

Hikâyede içtimaî dertlere dokunulmuştur. Filhakika romanda bugünkü hikâye tekniğini (Technique) aramak doğru değil vaka gelişi güzel tesbit edilmiş ve zamanın edebî üslubundan

Hakikî kıymetler ve mâşerî hükümler

Fert - Cemiyet münasebatını tetkik eden bütün içtimaiyatçılar insanın ötedenberi cemiyet halinde yaşadığı kanaatine varmışlardır. Bu mesele zaman, zaman muhtelif nazariyelere, uzun münakaşalara sebep olmuştur.

"Ruso,, , zamanına kadar serdedilen nazariyeleri "İçtimai mukavele,, nazariyesile baltaladı. Henüz çok genç bir ilim olan içtimaiyat, insanın fıtratında meknuz olan "İçtimailik gırizesi,, fikrini ortaya atarak "Ruso,, yı çürüttü. Burada maksadımız bu mevzuun münakaşası değildir. Bu fikirlerin hangisi kabul edilirse edilsin cemiyet halinde yaşamının ilk beşeriyet için çok

da ne kadar kaçılmak istenilmişse de kaçılmamıştır. Mamafih o günün ağır edebiyatının tesirinden muharririn tamamen kurtulmuş olmasını beklemek te insafsızlık olur.

Romanın içinde muharririn, başta yazdığı gibi, bir çok Türkmen adetlerinin izahlarına tesadüf olunur. Bu adetler bugün artık görülmemektedir. Çünkü vaktile az çok iyi bir yaşayış içinde ömürlerini geçiren aşiretler tamamen yoksul bir hale düşmüşlerdir.

Bu izahlardan ve romanda kullanılan konuşma tarzlarından bazılarını buraya kaydetmeyi faydalı buluyorum.

"Dereyim evi,, denilen şey; kürre şeklinde dört parçadan ibaret açılır, kapanır bir kafestir. Her nereye konulursa derhal açılıp kurulur. Üstüne mahsus yapılmış geymeleri ve iç tarafının dahi bazan kilim cinsinden, bazan ipekli, sırmalı kumaştan mamül saçaklı, püsküllü perdeleri olduğundan; kurulduğu yerde bir kubbeli, hem kapılı, hem pencereli gayet müzeyyen bir oda şeklini alır. Derunu da dört yatak istiap eder.

Şimdi vakanın ilk kısmı bu dereyim evinde cereyan ediyor :

hayırlı tesirleri olduğu inkâr edilmez bir hakikattir.

Fakat cemiyet inkişaf ettikçe fert üzerindeki nüfuzunu o kadar artırdı ki:

— Cemiyetin mütemedi inkişafı ferdin lehinde midir ?

Sualine bugün, eskiden olduğu gibi, bilâ tereddüt (Evet) demek pek müşküldür. İnkişafı ile fertlere mühim faydaları dokunan cemiyetin bazı cihetlerden muzur tesirlerle fertlerin aleyhine, ve diyebiliriz ki, dolayısıyla cemiyetin aleyhine mühim tecellileri vardır.

Bu yazımızda cemiyetleri fikir sa-

" — Hamza bey gâh belindeki bir tek tabancanın aıtın tasile oynar, gâh iri taneli mercan tesbihini bir elinden diğer eline alıp bırakır ve gâh yasemin çubuğunu kendi elile doldurup Karaca kıza doğru uzatır, hem de muttasıl yere bakıp uzun ve ak sakalını karıştırarak aralıkta içini çekerdi.. "

Bu Hamza bey de Kumruyu almak isteyen ihtiyar. Muharririn tarifi hiç te noksan değil, bize bir aşiret beyinin güzel bir krokisini çizivermiştir.

Roman baştan başa aşiret hayatının en ince teferrütle doludur. Bunların hepsini buraya sıkıştırmak mümkün değildir.

Meselâ : Türkmen âdetlerinden bahsolunurken; şöyle anlatılmaktadır: "Türkmenlerden birisinin çadırına, alayçına bir misafir gelse mutlaka bakire kızlar, ve şayet çadır sahibinde de, komşularında da bakire kız yoksa genç gelinlerin gayri yaşlı, başlı kadınlar karşılayıp atının dizginini tutmak, tufengini omuzundan almak âdetidir. "

(Sonu gelecek sayımızda)

FERİT CELÂL

hasındaki tesirleri bakımından mütalâa edeceğiz.

Bugünkü ahlâk sisteminin esası olan "İçtimâî telâkki", prensibine göre her hangi bir hadise karşındaki mâşerî hüküm, o hadisenin ahlâkî kıymetini tayin eder. Fakat, acaba iyi, fena gibi mefhumların bir cemiyette aldığı mâna ile bunların hakikî kıymetleri birbirinin aynı mıdır? Acaba "Mâşerî hükümler", in tebellürü nasıl bir mekanizmaya tabidir? Bunları kâ'tî olarak bilmeğe imkân yoktur. Bunlar ancak bütün içtimâî tesirlerden azade, hiç bir cemiyete mensup olmayan, yani bütün içtimâî telâkkilere yuktan bakabilen bir "Müdekkik", tarafından görülebilir. Böyle bir müdekkik ancak tasavvur olunabilir; Kâinatı yıkmağa kâfi "Noktai istinat", gibi....

Fakat bazı hadiseler karşısındaki mâşerî hükümlerin, hakikî kıymetlerle o kadar bariz taaruzu vardır ki burada hakikî kıymeti tayin için yukarda tarif ettiğimiz "Müdekkik", olmağa hiçte lüzum yoktur.

Ne oluyor? Nasıl oluyor? Anlaşamaz. Fertlerin umumiyetle hakikî kıymetlere pek yakın hükümleri cemiyetin ezen, öğüten makinasından

geçtikten sonra mahiyetlerini, hüviyetlerini o kadar kaybediyorlar ki, neticede tebellür eden "Mâşerî hüküm", ün bu materyaldan bina edildiğine kimse inanamaz. Ve bu nevi mâşerî hükümler meydana bazan öyle ucubeler kor ki, o cemiyete mensup fertler, yüzleri kızarmadan ona bakamazlar..

Mâşerî hükümlerin tenkide hiç tahammülü yoktur. Onlara dil uzatanlar, karşılarında vurmıya hazır milyonlarca el, sövmeğe hazır milyonlarca dil bulurlar. Çaresiz, bu cereyana kapılırlar.

Mâşerî hükümlerin bu yoldaki tezahürleri herkes için kötü neticeler vermez. Cemiyet içinde bazılarımızın "Hilekâr", , bazılarımızın "Hayat adamı", dediği "Tip", ler vardır. Bunlar "Efkârı umumiye", denilen heyulâyı istismar etmesini gayet iyi bilirler. Cemiyetin dalaletinden istifade ederek üstüne çıkarlar ve hakikî kıymetler yanında efkârı umumiyenin verdiği mevhum kıymete dayanarak yaşarlar.

Kırkpınarın gelecek sayısında bu "Hayat adamları", ndan bir tipi anlatacağım.

VEDAT SADI

Cemiyette Kadın

İnsanlık âlemi, kendisini korumak ve kendi saadetini temin etmek kaygusuyla, tabiatın bükülmez ve sarsılmaz kanunlarıyla mücadele etmiş ve içinde bulunduğumuz asrın insanlarını bile hayret ve korkuya düşüren yüksek medeniyeti yaratmıştır. Mamafih, uzun süren devirler içinde beşeriyetin yenilmez zekâ ve iradesinin mahsulü ve yine insanların hörmet ve takdiri-ne lâyık olan bu medeniyetin, bir refah ve saadet temin etmiş olduğunu görmek te güç değildir. Denilebilir ki; insanlar uzun asırlar kendi mevcudiyetlerini korumak ve ihtiyaçlarını temin etmek için samimî bir gayret sarfetmişlerdir. Fakat, meselenin bugün ve yarın devam eden neticeleri, düşündükleri gibi çıkmamıştır. Beşerî gayretlerin muhassalası olan asırların maddî, kudretleri yaşamaktan ziyade ölü-mü; manevî medeniyeti, insanlık âlemini yükseltmekten ziyade maddî kudretleri ve yokluğunu beslemektedir. Bugünkü medeniyetin var olması için, insanların bir çok tabiat kanunlarını yendikleri nasıl bir hakikat ise, medeniyetin beşeriyete saadet getirmiş olduğu da öyle bir hakikattir. Bir çok ölüm vasıtaları yaratan ve zahiren yükselen beşeriyet, bugüne kadar dönüp bizzat kendisine bakmamış ve yarattığı eserlerle mütenasip olmayacak şekilde geri kaldığını görmemiştir.

Şüphe yoktur ki medeniyeti yaratan, fertten ziyade fertlerden mürekkep olan cemiyetin kudretidir. Bu itibarıdır ki, cemiyet halinin insanlar için sonsuz faydalar temin ettiği daima iddia edilmiştir. Bu nokta, hiç bir vakit unutulmamış ve cemiyetin genç fertlerine verilecek terbiyenin şekli daima ehemmiyetli bir mesele teşkil etmiştir. Fakat, maddî kudretleri itiba-

ile yükselen cemiyetler, zahiren bile olsun, fertlere bir çok faydalar temin etmişlerse de, buna mukabil yine cemiyetin bilmiyerek fertlere yapmış olduğu fenalıkların da mevcut olduğu, hiç bir vakit sarahaten söylenmemiş ve iddia edilmemiştir.

Uzun asırlardanberi, hayatın bir mücadeleden ibaret olduğu prensibini kabul eden insanlık âleminin en mühim bir kısmını teşkil eden kadınların vaziyetleri malûmdur. Cemiyetin ve cemiyetlerin, eski zamanlardanberi kadınlık için ne garip telâkkilerle hareket ettiğini söylemek ve bu noktadan beşeriyetin mühim bir kısmını teşkil eden kadınlık zümresinin ne kadar zulüm gördüğünü iddia etmek boş bir fikir telâkki edilmeyecektir. Son asırlara gelinceye kadar birer mal ve esir addedilen kadınlar, beşeriyet külesinden sayılmamış, erkeklerin hayvanî hislerini kamçılayan birer meta'dan başka kıymet alamamışlardır. Medeniyet itibarıyla çok yükselen bugünkü cemiyetlerde, aynı halin başka renklerde altında devam ettiğini zikretmek, yanlış bir iddiada bulunmuk değildir. Tabiaten zayıf ve maddî kuvvetlerinden ziyade hisleriyle hareket eden kadın, bugün de aynı şiddetli kontrol ve nizama tabi tutulmaktadır.

Asrımızdaki erkek mekteplerile kız mekteplerinin vaziyetleri, birbirleriyle mukayese kabul etmez şekilde ayrı birer terbiyeye tabi oldukları gibi, cemiyetin içinde yaşayan ve mekteplere devam etmeyenlerin de halleri aynı merkezdedir. Mekteplerde öğretilen ahlâk düsturlarının, hayata tamamen intibak etmediği hakikatini insanlar hâlâ idrâk etmemişlerdir. Kız mektepleri umumiyetle orta zaman manastırlarının şeklini hatırlatıyor. Buralarda insanların melekler gibi olduklarını öğrenenlerin,

sonradan hayat önünde nasıl yuvarlan-
dıkları görülemiyor. Mamafih bu yu-
varlanma tabiri, cemiyetin telakkisi-
dir. Hakikatte ne yuvarlanan ve ne de
düşüp burnu kanayan var. Fakat, ce-
miyetin gayet kof ve mânasız olan
bazı ahlâk kaideleri, bir takım kadın-
ların yine cemiyet nazarında hakir gö-
rülmelerine sebebiyet veriyor. Halbuki
bunların düşmelerinde birinci âmil, yi-
ne cemiyet olmaktadır. Asırlardanberi
şairler, edipler, romancılar, ressamlar,
heykeltraşlar... bir çok kadınların yu-
varlanmalarına ve sermayeleşen birer
hakir dişi olmalarına sebebiyet vermiş
birer mücrimdirler.

Esasen insanların uydurdukları ve
bir takım kuru , mantıkî silsile-
lerin mecmuasından ibaret olan
ilmin telâkkileri ile; fertlerden mürek-
kep olan cemiyetin hakikî telâkkileri
arasında daima derin tezatlar mevcut
olmuştur. Denilebilir ki, cemiyetin bir
intizam altında devam edişindeki mü-
him âmillerden biri de, aradaki bu
zıddiyetlerden doğmaktadır. Birinin iyi
yaşaması için diğerrinin ezilmesi esa-
sına dayanan hayatın mücadele pren-
sibi, gençlere verilen terbiyenin, bilin-
miyerek ruhunu teşkil etmektedir. Na-
muslu namı altında bir takım kadınla-
rın mevcut olabilmeleri için, düşkün
kadınların var olması icap etmiştir.
İşin hakikî mahiyetine bakılırsa, birin-
ciyle ikincinin arasındaki farkları ayır-
mak için, muhakkak yine insanların
riyakârlık ve yalancılık ahlâk düstur-
larile hareket etmek ve meselenin bir
taraf lehine halli için çok şahane bir
takım mantıkî yalanlar uydurmak mec-
buriyeti hasıl olacaktır..

Bugüne kadar filozoflar, âlimler ve
mürebbliler; cemiyetler için daima ay-
ni mâna ve aynı renkler altında ahlâk
düsturları vazetmeğe çalışmışlardır. Bu
yüzdendir ki; insanların fena addede-
rek reddettikleri esasların hakikatte
doğru ve fertlerin esas yaşamak vası-
tasını temin eden kuvvetli düsturlar

olduğu hemen hiç iddia edilmemiştir.
Yalancılık, dolandırıcılık, hırsızlık, hi-
lekârlık, riyakârlık, namus ile namus-
suzluk ilâh... hep cemiyet tarafından
ve bilhassa cemiyetin ahlâkî düstur
kalıplarını yapan filozof ve mürebbi
usta başılar nazarında çok fena adde-
dilen esaslardır. Halbuki bizzat cemi-
yetin fertlerini ve hatta usta başılarını
hayat mücadelesinde muvaffakiyete
götüren silâhların en mükemmeli yine
bu düsturlardır. Yirmi, yirmi beş ya-
şına kadar gazete müveziliği veya otel
garsonluğu yapığından, sonra çalışa-
rak milyoner veya milyarder olan in-
sanlar, mürebbliler ve âlimler tarafın-
dan cemiyete ve gençlere nümune
olarak gösterilir. Bu vaziyetin yine
insanlar tarafından uydurulan riyacı
esaslara ne dereceye kadar uygun
geleceğini hesaplamak güç bir mesele
değildir.

Memleket ve cemiyet uğrunda öl-
müş bir adamın düşmüş kızıyla, cemi-
yetin felâketli zamanlarından istifade
ederek namuskârane (!) geniş bir
servet kazanan tüccarın kızı arasında
daima derin farklar vardır. Biri, şaya-
nı nefret ve iğrenç bir mahlûktur.
Diğeri, mütemadiyen ziyafetler ve ba-
lolar veren ve etrafında namuslu genç-
lerden mürekkep bir halka vücuda
getirerek insanî şekilde zevk ve sa-
fasına devam eden, hörmete ve takdire
lâyık bir mahlûktur ! Şairler, edipler,
romancılarla ressamların tasvir ettik-
leri ve cemiyete gösterdikleri bir fazi-
let ve ahlâk nümunesidir. Gençler,
dudaklarını hanımefendinin parmaklarına
dokundurmayı yüksek bir muvaffaki-
yet ve kendileri için büyük bir şeref
addederler. Düşmüş ve hakir görüle-
rek bir sermaye addedilenlerse, ser-
hoşların, serserilerin, hatta fazilet sahibi
insanların tokat ve tekmelerine, çirkef
savuran küfürlerine maruz ve lâyük
zavallılardır. Çünkü cemiyetin uğradığı
bütün fenalıkların, ahlâksızlıkların
menbaini teşkil ederler.

Karı - Kocada yüz benzerliği (Evlenmenin tahlilî ruhiyat bakımından tetkiki)

Temas etmek istediğim mevzu, henüz hiç kimse tarafından ele alınmamıştır. Bu itibarla, her hangi malûm bir meselenin hususî bir görüşle tetkikî olmaktan ziyade, bir zamandanberi nazarı dikkatimi celbeden bir vakıanın kaydı ve imkân nisbetinde izahıdır. İlim dilile söylemek lâzımgelirse, bu yazım, ortaya bir faraziye koymaktadır. Düşündüğümün, bir çokları tarafından, sadece bir fantazi sayılması gayet mümkündür. Fakat belki bir gün, — ruhiyat ilminin terakkileri ile — yeni bir hakikatin nüvesini teşkil eder. Bilinmez ki !

Karı - kocada, hele görüşerek ve tanışarak evlenenler arasında, — hemen yüzde altmış, yetmiş — göze çarpacak derecede aşikâr bir yüz benzerliği oluyor. İlk bakışta tuhaf görünen bu hal, senelerdenberi nazarı dikkatimi celbederdi. Hatta; şöhretli yeni evlilerin gazetelerde veya mecmualarda çıkan resimlerine — bir şey anlamak ihtiyacile — uzun uzun bakar, eşin dostun düğün hatırası olarak çektirdikleri resimlerin bir çoğu önünde hayretimi gizliyemezdim.

Tahlilî ruhiyatın dayandığı esas fikirlere ünsiyet peyda edince, bu nokta bana sadece tuhaf değil manidar da görünmeğe başladı.

Düşündüklerimi sarahatle anlatabilmek için, okuyucularıma, tahlilî ru-

Hakikî hayatın, hakikî muvaffakiyetli mücadele düsturları böyle devam etti, böyle devam ediyor.. Belki bir gün beşeriyet kendi kendisinin yüzüne tükürecek, fazilet, ahlâk ve namus denilen mefhumların hakikî mânalarını iyice idrâk edecek, ahlâk ölçüsünü değiştirecektir.

ÖMER AZİZ

hiyatın — mevzuumuzla alâkadar — bazı esaslarını hatırlatmak zaruretindeyim :

Tahlilî ruhiyatın iddiası şudur : Meş'ur hadiseler, kendilerine temel vazifesini gören gayri meş'ur hadiselere müracaat edilmeksizin anlaşılamazlar . Teşbih caizse, insanın ruhî hayatı bir Aysberg'e benzetilebilir : Zihin ve harekiyet diye tavsif edebileceğimiz bir seviyenin yukarısında kalan kısma " Şuur ,, , bu seviyenin altında bulunan ve satıhtakine nisbetle daha büyük olan kısma da " Tahteşuur ,, diyoruz.

Aysberg, nasıl, suyun yüzündeki ve dibindeki kısmile bir bütün teşkil ederse, insan ruhu da, şuurî ve tahteşuurî olan kısmiyle bir bütün teşkil eder.

Tahteşuur, şuurla daima münasebet halindedir ve oraya mütemadiyen tesir eder. Ruhî hallerimizin bir çoğunu tamamen izah edemeyişimiz, kaba taslak yapabildiğimiz tahlil esnasında, tahteşuurdan gelen âmillere lâyük oldukları ehemmiyeti veremeyişimizdendir.

Uzviyet, bu ruhî faaliyetin makarri-dir. Şuur hayatı; bir çağdan itibaren sahip olduğumuz ihsasların, idrâklerin, tasavvurların.. bir kelimeyle (Hatıra) ların meydana getirdiği bir nesiçtir. Bu hakikat : Şuur, hafızadır ! diye kısaca ifade edilir.

Şimdi :

Ruhî faaliyetin makarri olan uzviyetteki en kuvvetli iki temayülün biri, şüphesiz, cinsiyet temayülüdür. Çünkü bu, nevin bakasına hizmet eder. Ginsî temayül, temayüllerimizin en kuvvetlisi olduğu kadar en eski, en iptidaisidir de. Hatta Froyd,e göre, çocuk, daha anasının karnında bulun-

duğu zamanlarda bile bu temayüle sahiptir ve oradaki kıvılcıkları, bu temayülün gayri meş'ur bir nevi tezahürü diye kabul edilmelidir.

Tahlilî ruhiyatın iddialarına bakılırsa, çocuk, doğduğu zamandan itibaren bu cinsî temayülü tatmine — gayri şuurî şekilde — çalışır : Anasının memesine, sadece, oradan gıdasını temin ettiği için sarılmaz; biraz büyümeğe başladığı zaman anasını, kardaşlarını, kendini sevenleri.. meşru bir muhabbetle okşamaz, öpmez; v. s..

Çocuk erkek veya kız olduğuna göre cinsî temayülünün tezahürleri farklıdır : Erkek çocuklar analarına, kız çocuklar babalarına; erkek çocuklar hemşirelerine, kız çocuklar kardaşlarına karşı çok kuvvetli hisler duyarlar. Erkek çocuğun ilk aşkının kahramanı anasıdır, kız çocuğunki de babası... Bu ilk çocukluk çağlarında; erkek çocuk babasını, kız çocuk anasını müthiş kıskanır. Hatta onların huysuzluklarının çoğu, rakipleri (yani ana veya babayı!) bertaraf edememek acizinden ileri gelir.

Bu gayri meşru, fakat masum ve tamamen gayri meş'ur olan aşk, pek erkenden, başka mahiyetlere girmek, şekil değiştirerek "Evlât muhabbeti" vasfını kazanmak zaruretinde kalır. İçtimaî nizamı temin eden Ahlâk kayıtları, pek erkenden, bu gayri meşru sevgilere set çekerler. Şuur, muhtevasının esaslı kısmını içtimaî muhit ortasında edindiğine ve içtimaî hayat pek çok temayüllerimize gem vurmuş olduğuna göre, ilk çocukluk devresinin bu temayülleri de, — diğer bir çocukları gibi — hapsedilmeğe başlanır.

Tahteşşuur ; silik hatıralarımızın mahezeni olduğu kadar, tatminine imkân bulunamıyan temayüllerimizin de mahpesidir.

İlk çocukluk devresinin gayri meşura gömülen bu hatıraları, ferdin ilerdeki ruhî hayatına kükmetmekten geri

kalmaz. Faaliyetlerinin hedefi deruni âlemlerini şenileştirmek olan sanatkarların vaziyeti bu bakımdan çok şayanı dikkattir. Ben ; Leonar dö Vinçi'nin Luvr müzesindeki bir çok kadın portrelerinde, aşağı yukarı hep Jokond'dakilere benzeyen hatlar buldum. Filhakika ressamlara dikkat edin : Malûm şahıs portreleri bertaraf, eserlerinde hep muayyen bir tipin hatlarını bulabilirsiniz. Bir kitapta (*); Dante'nin (İlâhî Komedyâ) isimli eserinde ebedileştirdiği Beatris'in, şairin anasına çok yakından benzediğini okumuştum.

Şu izahattan sonra, ileri sürmeğe yeltendiğim faraziyeyi tespit edebilirim :

İlk çocukluk aylarımızdan itibaren ruhumuza nakşolunan hayaller, gençlik ve olgunluk çağlarımızdaki görüşlerimiz üzerine tesir ediyorlar. Sadece evlenme hususunu gözetelim : Yüzü; hayatımızın en uzak, eski, uyanık şuur için tamamen meçhul bazı hatıralarını — hiç farkında olmadığımız halde — canlandıran kadına karşı kuvvetli bir sevimseme hissi duyuyoruz. (Cemiyet hayatı, izdivaçta, erkeği hakim vaziyette bırakmış bulduğundan, yani son söz erkeğin olduğundan, vaziyeti o cephesile gözetiyorum. Yoksa, aynı tahliller, aynı tercih âmilleri, bir genç kız için de tamamen vakidir.) Böylece; beğenilen ve hayat arkadaşı olarak seçilen kadın, bizim ilk — gayri meşru fakat masum — aşkımızın kahramanile sıkı bir benzerlik göstermiş oluyor. Ana, yahut, büyük kız kardaşlar içinden — ilk çocukluk çağlarında — en derinden bağlanılan birine benzeyen kadınla evleniyor.

Şimdi : İnsanın, anası yahut kardaşlarıyla sıkı bir benzerlik gösterdiği malûmdur. Bu, ispatına lüzum hissedilemeyecek kadar aşikâr bir hakikattir.

(*) Ch. Baudouin : Psychanalyse de l'art
Sf. 68

Musiki Ruhun Lisanıdır

(Musiki Terbiyesine Doğru)

— III —

Tahtesşuurda hatta bilinmiyerek yerleşmiş hadiselerin müruru zamanla kaybolmayacaklarına ve tesirlerinin üzerimizde daima baki kalacaklarına dair serdettiğimiz iddiaya Tolstoi'nin aşağıdaki müşahedesi de tamamilen uygun gelmektedir.

" İşte benim en eski hatıram, bu hatırayı muntazam bir sıraya koyarak onun evvel ve ahırını söyleyemeyeceğim. Hatta onun rüya mı veya hakikat mi olduğunu bile hatırlıyamıyorum. Anlatıyorum :

El ve ayaklarım sım sıkı bağlanmış bir haldeyim, kollarımı kurtarmak istediğim halde bir türlü muvaffak olamıyorum. Bağırıyor ve ağlıyorum, fakat bağırarak ve ağlamakta hoşuma gitmiyor. Fakat kendimi tutamıyorum.

Şu halde ; erkek, anasına veya kız kardaşlarına benziyeceğinden , anasına veya kız kardaşlarına benzeyen kadın da kendine benzer. Tıpkı: a = b, b = c, c = a müsavati gibi.

Meseleyi bu şekilde ortaya koyduktan sonra, bazı ihtiyat kayıtlarını tespit etmeliyim :

1) Tombala numarası çeker gibi körkörüne yapılan izdivaçlar; maddi bir takım saiklerle, yahut, her hangi bir vicdan azabından kurtulmak arzusu ile yapılan zoraki izdivaçlar bittabi tamamen bu tetkikin dışında kalırlar.

2) Hayyatta, hep bu ilk çocukluk çağlarının ruhumuza oyduğu hayali aramız, ancak ananın hakikaten şefkatli ve çok sevilmiş bir mevcut olması ile mümkündür. Ana zalim, insafsız veya lâkayt idise, çocuğun ilk masum aşkının kahramanı şüphesiz kendisine en fazla yakınlık gösteren

yanımda birisi var; bu kimdir, onu bilemiyorum. Bu insan bana doğru eğilmiş ; benimle meşgul. Bütün bu işler yarı karanlık bir halde cereyan ediyor. Fakat şunu iyice hatırlıyorum ki benim feryatlarımdan müteessir olan iki kişi var; fakat müteessir olmakla beraber bunlar da beni bağlarımdan kurtaramıyorlar. Çözülme için çok istiyorum. Kurtulamadığımı gördükçe daha ziyade bağırıyorum. Fakat onların halinden de anlıyorum ki benim böylece bağlı olarak kalmaklığım lâzımdır. Bnnunla beraber ben kendimce buna hiç te lüzum görmüyorum. Ve lüzum görmediğimi onlara anlatmak istiyorum. Keskin keskin mütemadiyen haykırıyorum. Hatta bu haykırış bizzat beni de taciz ediyor. Fakat bir türlü

başka bir kadın olacaktır. Ve bu takdirde vaziyet değişecektir : Ruha bu yabancı kadının hayali oyulmuş olacaktır.

Analarımı pek erken kaybeden, başka ellerde büyütülen, veya iyi kalpli bir üvey anaya kalan çocukların hali de işaret edilmek lâzımgelir.

3) Şu şekilde bir sual hatıra gelebilir : O halde, yer yüzündeki bütün insanların hep birbirine benzemeleri lâzım ? — Hayır ! bu; ırk meselelerini ve hayatta atlamalar kabul eden biyolojinin apaçık hakikatlerini hiç hesaba katmamak gibi bir gaflet olur.

Hulâsa; karı - koca arasındaki yüz benzerliği — bütün şu işaret ettiğimiz ihtiyat kayıtlarını nazarı itibare almak şartile — bize, kolayca tebyin edilebilen bir vakıa gibi görünüyor.

feryatlarımı zaptedemiyorum. *Ben insanların haksızlığından müşteki değilim, çünkü onlar da benim bu vaziyetimden müteessir oluyorlar.* Bilmiyorum ve asla bilemeyeceğim bu hatıram hangi zamana aittir. Bu bağlar acaba henüz memede iken içinde bulunduğum kundak mı, yoksa bir yaşına girdiğim zaman sivilcelerimi koparmamak için bana tatbik edilen diğer başka bir kundak mı? „ (1)

Elimizde bulunan böyle yüzlerce misallerden anlıyoruz ki dünyaya girdiğimiz zamandan itibaren içinde yuvarlandığımız hadiseleri doğuran hareket kasırgasından ruhumuz daima müteessir olmuş ve onların tahteşsuurumuzda çizmiş oldukları izlerden kendini kurtaramamıştır.

Tahteşsuurda geçen bu ameliyeyi daha ilmi bir şekilde mütalea edebilmek için ruhiyatçıların bu yolda yapmış oldukları tecrübelerden bir iki tanesini zikretmek istiyoruz. Zira umumî terbiyede de olduğu gibi musiki bahsinde ve musiki terbiyesinin, musiki psikolojisinin mütaleasında bu malûmata çok lüzum ve ihtiyaç vardır. Birinci misal P. Janet'den alınmıştır. Bu misalin en mühim tarafı tahteşsuurumuzda mevcut olan intibaların aktivitemiz üzerinde gayri iradî ve gayri şuurî olarak yaptıkları tesirleri göstermiş olmasındadır.

“ Léonie isterik bir kadındır. Normal halde iken bu kabilden olan diğer hastalar gibi bu kadın da telkine müsait değildir. Eğer doğrudan doğruya onun normal şuuruna hitap ederek kendinden bir şey istersem emirlerimi evvelâ hayretle karşılar, biraz münakaşadan sonra reddeder. Fakat Leonie'nin normal şuru başkası tarafından her hangi bir suretle meşgul edilirken ben yavaş yavaş hissettirmeksizin (yani normal şuurunu taciz

etmeksizin) arkasına gelip çok yavaş bir sesle emirler versem bu esnada karşısındaki ile fevkalâde meşgul olduğu için sözlerimi duymadığı halde emirlerimi derhal ve harfiyen yapar. Fakat uyanık olmasına rağmen telkinimle yaptığı şeylerin hiç birinden haberi yoktur. Meselâ karşısındaki ile konuşurken istediğim şeyleri yapmak için mükâlemesini derhal bırakır, fakat emirlerimi ifa ettikten sonra bıraktığı yerden mükâlemesine tekrar devam etmiye başlar ve kendinden arada ne yaptığı sorulsa hiç bir şey yapmadığı cevabını verir.

Karşısındaki ile konuşurken arkasından yavaşca emirler vererek kollarını istediğim gibi hareket ettiririm, yürütürüm, eldivenlerini giydirir veya çıkarırım. Halbuki bunları doğrudan doğruya normal şuuruna emretsem derhal reddeder. Bu hale başka süjelerde de rast geldim. Bunlardan biri de Lucie'dir. Bu kadın normal şuuruna hitap eden emirlerime mukavemet eder, halbuki şuru başka şeylerle meşgul iken farkında olmadan benden aldığı emirleri harfiyen ve büyük bir sadakatle ifa etmektedir. Meselâ karşısında bulunan bir zatla dalmış konuşurken usulca Lucie'nin arkasına yanaşırım ve ellerini burnunun ucuna götürüp sallamasını söylerim, elleri hemen burnunun ucuna gider ve sallanmaya başlar fakat o yine karşısındaki ile konuşmakta berdevam olur. bu esnada ne yaptığını bilmemektedir. Lucie bir gün Dr. Powilewez ile konuşuyordu : Doktor Lucie'nin normal şuuruna hitap ederek (bir şarkı söylemesini) kendinden istedi. Kadın bizim yanımızda şarkı söyleyemeyeceğini ileri sürerek teklifi şiddetle reddetti. Ben yavaşca arkasından dolaşarak sesimi eyice kısıtım ve (haydi bakalım bir şarkı söyle) dedim. Bu sırada doktorla konuşuyordu, mükâlemesini derhal kesti ve Minyon operasından bir parçayı yüksek sesle teganni etmiye başladı. Şar-

(1) *Mm L. Artus - Perrelet Le Dessin, P. Bove'tnin mukaddemesinden*

Benim Yaprağım

Düğün, Dernek Külfeti

Şimdi anlatacağım sahneyi bilmek için kâhin olmağa lüzum yok :

Her hangi bir mübarek perşembe günü.. bazı evlerde bir iki akşamdan beri devam eden darbuka gürültüsü ve poça heyheyleri sona ermiştir ! Gelin hanımın kınası, telli duvağı; güveyi beyin de traşı briyantini tamamdır ! Misafir ve eş dost hanımlar, günlerdenberi zilli maşa ve yahut şimşir kaşıkla gelin şerefine göbek atarak yorulmuşlardır ! Düğün sahiplerinin gözleri uykusuzluktan kan çanağına dönmüş, ayakta duracak halleri kalmamıştır artık....

Şimdi, gelin hanımı sağ selim, yüz aklığı ile güveyi beye teslim etmek ve böylece şu yorucu düğün zırlıtısından kurtulmaktan başka yapacak iş kalmadı. Öyle ise gelsin otomobiller...

.....
kı biter bitmez doktorla bıraktığı mü-kâlemesinin aynı noktasından tekrar konuşmaya başladı. Fakat o halâ (bizim yanımızda şarkı söylediğinin farkında değildi. „ (2)

Hemen hemen hepimizin böyle gayri mahsus hadiselerin tesirlerinden kendimizi kurtaramadığımız vakidir. Bu cihete terbiye bahsinde çok büyük bir ehemmiyet vermek lâzımdır. Zira yukarıdaki misalden de anlaşılacağı gibi tahteşşuur telkinler ekseriya normal şuura yapılanlardan ziyade — hat-ta itiyatlarımız hilafına olarak — aktivitemize hakim olmaktadır. Bu bir terbiyecinin gözünden kaçmaması lâzım gelen ahvaldendir.

(Devam edecek)

I. BEDRİ

İzmir : Kız Lisesi

(2) P. Janet L' Automatismes psychologique

Biraz sonra; beş, sekiz, on, on beş.... otomobil sıralanır. En öndeki; halılarla, ipeklilerle, çiçeklerle süslenir. Bu, babasının evinden ayrıldığı için, gözünün yaşı yanağının allığına, burnunun suyu da dudaklarındaki karmene karışarak — haşa huzurdan — şafii köpeği gibi bir kılığa giren gelin hanıma aittir ! Diğerleri ise hısım kavim ve davetlilere mahsus...

Gelin hanımınkinden madasına çoluk ve çocuklarla birlikte asgarî yedi sekiz hanım yüklenir !.. Otomobiller bu kafiyei iyice teşhir etmek için sürekli korna sesleriyle çarşıya doğru hız alırken; arkadan da kırılan aynalar, parçalanan su destilerile yeni evlilere uğur kadem dilekleri yükselir...

Artık bunların çarşıdan geçişini seyretmeli :

Böyle anlı şanlı bir safa (!) sürebilmeyi ömrünün ülküsü yapmış olan bazılarının bu gayeye ulaşmaktan doğma yersiz yılışıklığı, sağa sola kurum satayım derken büsbütün gülünç olan edası.. hele kucağında cıyak cıyak bağırarak çocuğuna meme vereyim diye göksünün bütün muhteviyatını çarşafının dışına sarkıtışı... bunlar, bizdeki düğün âleminin kadın kısmına âit mini bir safhasıdır.

Akşamlayın da sokaklarda şunu göreceksiniz :

Bilhassa delikanlılardan ve mahal-le çocuklarından mürekkep bir kalabalık.. Önde fener çeken birisi... Yanı başında kılanet ve darbuka ile ahenk tutan çalgıcılar.. Onların arkasında, ellerindeki deynekleri çaprastlamış iki muhafız.. Daha arkada, sağdıçlar arasında tuzsuz helva gibi rabitasız, mahcup ve heyecandan nasıl yürüyeceğini

Baudelaire'den şiirler :

YEİS (Spleen)

— 1 —

Kânun, bütün şehre kızgın, testi-
sinden, yakın mezarlığın solgun sakin-
lerine mazlum bir soğuk, ve sisli dış
mahalleler üzerine ölüm döküyor.

Kedim, döşemede yumuşakça bir
yer arıyarak zayıf ve uyuz vücudunu
mütemadiyen hareket ettiriyor. İhtiyar
bir şairin ruhu, cılız bir hayaletin uğur-
suz sesile oluklarda geziniyor.

Mariz bir ihtiyar kadının meş'um
mirası olan pis kokulu bir oyunda,
şaşırmış güveyi... Ondan sonra diğer
arkadaşları ve çocuklar...

Ortalığı çınlatan gürültüler arasın-
da şu diyalogu farkedebilirsiniz :

- Atalım atalım !..
— Kimi ?
— Önde yürüyen güveği !.
— Nereye ?
— Sevdiğinin kucağına !
Ve hep bir ağızdan :
— Eheeeeeey !

.

Ben, Türkiyenin nüfus politikasını
tahakkuk ettirecek olan bu kahraman-
lara kendi payıma imrenirim. Fakat
ne yazık ki, günlerce şuna buna içki
içireyim, şunu bunu eğlendireyim ve
şundan bundan aşağı kalmıyayım diye,
yarını düşünmeden harcanan paralar;
kurulan bu yeni yuvaları çok defa
sarsan, orada iyi geçim yerine sonu
gelmez ağız tatsızlıkları doğuran bir
netice veriyor.

Ve bilirmisiniz bizde düğünler,
biraz da, tavuğun kaz yumurtası yu-
murtlamağa özenmesi gibi manasız ve
zararlı bir dileğin ifadesidir...

O halde münevverlerimizin, her
kötü görenek gibi, düğünlerimizdeki
bu manasızlıklarla ve millî bünyemizi
sarsan bu zararlı itiyatlarla da müca-
deleye atılmalarını istersem, bu bana
çok görmesler sanırım...

NACI HAKVERDİ

güzel kupa valesi ve pikin kızı, ölmüş
aşklarından bahsederlerken kocaman
bir sinek homurdanıyor ve lüfen odun
parçası, incecik sesile nezleli saate
refakat ediyor.

— 2 —

Bin yaşında olsam şimdikinden
daha fazla hatıralara sahip olmazdım !
Çekmeceleri bilançolar, mısralar, tatlı
tezkereler, davalar, aşk türkülerile ve
makbuzlara sarılmış demet demet saç-
larla dolu koca bir konsol; benim bi-
çare dimağıminkinden daha az esrar
saklar !

Bu; büyük hendeklerin ihtiva etti-
ğinden daha fazla ölü ihtiva eden bir
ehram, bir mahzendir.

Aynı ikrah ettiği bir mezarlığım;
orada, daima en aziz ölümlerim üzerine
üşüşen uzun kurtlar vicdan azapları
gibi gezinirler.

Solmuş güllerle dolu eski bir ka-
bul salonuyum, Orada, modası çoktan
geçmiş bir sürü eşya yerde sürüklenir
ve tipasız bir şişenin kokusunu,
sadece, inliyen boyalı şekillerle, rengi
uçmuş (Et tüccarı) teneffüs ederler !

Karlı senelerin lâpa lâpa karları
altında, acı tecessüssüzlüğün mey-
vesi olan can sıkıntısı ebediyetle aynı
nispeti bulunca hiç bir şey topal gün-
ler kadar uzun olmaz !

Ey canlı madde ! Sen bundan böy-
le, müphem bir dehşetle kuşatılmış,
sisli bir sahranın dibinde yığılmış kal-
mış bir granitten başka bir şey değil-
sin ! Harita üzerinde unutilan, kaygu-
suz dünyaca gayri malûm olan, vahşi
mizacı ancak batan güneş karşısında
dile gelen bir İsfenks'in !

— 3 —

Yağmurlu bir memleketin kırıklı
gibiyim. Akıl hocalarının mürailiklerine
dudak bükerek köpeklerle ve diğer
hayvanlarla oyalanan zengin fakat ik-

Baudelaire'den şiirler :

YEİS (Spleen)

— 1 —

Kânun, bütün şehre kızgın, testisinden, yakın mezarlığın solgun sakinlerine mazlum bir soğuk, ve sisli dış mahalleler üzerine ölüm döküyor.

Kedim, döşemede yumuşakça bir yer arıyarak zayıf ve uyuz vücudunu mütemadiyen hareket ettiriyor. İhtiyar bir şairin ruhu, cılız bir hayaletin uğursuz sesile oluklarda geziniyor.

Mariz bir ihtiyar kadının meş'um mirası olan pis kokulu bir oyunda, şaşırılmış güveyi... Ondan sonra diğer arkadaşları ve çocuklar...

Ortalığı çınlatan gürültüler arasında şu diyalogu farkedebilirsiniz :

- Atalım atalım !.
- Kimi ?
- Önde yürüyen güveği !.
- Nereye ?
- Sevdiğinin kucağına !
- Ve hep bir ağızdan :
- Eheeeeeeey !

* * *

Ben, Türkiyenin nüfus politikasını tahakkuk ettirecek olan bu kahramanlara kendi payıma imrenirim. Fakat ne yazık ki, günlerce şuna buna içki içireyim, şunu bunu eğlendireyim ve şundan bundan aşağı kalmıyayım diye, yarını düşünmeden harcanan paralar; kurulan bu yeni yuvaları çok defa sarsan, orada iyi geçim yerine sonu gelmez ağız tatsızlıkları doğuran bir netice veriyor.

Ve bilirmisiniz bizde düğünler, biraz da, tavuğun kaz yumurtası yumurtlamağa özenmesi gibi manasız ve zararlı bir dileğin ifadesidir...

O halde münevverlerimiz, her kötü görenek gibi, düğünlerimizdeki bu manasızlıklarla ve millî bünyemizi sarsan bu zararlı itiyatlarla da mücadeleye atılmalarını istersem, bu bana çok görmözler sanırım...

NACI HAKVERDİ

güzel kupa valesi ve pikin kızı, ölmüş aşklarından bahsederlerken kocaman bir sinek homurdanıyor ve lütfen odun parçası, incecik sesile nezleli saate refakat ediyor.

— 2 —

Bin yaşında olsam şimdikinden daha fazla hatıralara sahip olmazdım ! Çekmeceleri bilançolar, mısralar, tatlı tezkereler, davalar, aşk türkülerile ve makbuzlara sarılmış demet demet saçlarla dolu koca bir konsol; benim biçare dimağımınkinden daha az esrar saklar !

Bu; büyük hendeklerin ihtiva ettiğinden daha fazla ölü ihtiva eden bir ehram, bir mahzendir.

Aynı ikrah ettiği bir mezarlığım; orada, daima en aziz ölümlerim üzerine üşüşen uzun kurtlar vicdan azapları gibi gezinirler.

Solmuş güllerle dolu eski bir kabul salonuyum, Orada, modası çoktan geçmiş bir sürü eşya yerde sürüklenir ve tıpasız bir şişenin kokusunu, sadece, inliyen boyalı şekillerle, rengi uçmuş (Et tüccarı) teneffüs ederler !

Karlı senelerin lâpa lâpa karları altında, acı tecessüssüzlüğün meyvesi olan can sıkıntısı ebediyetle aynı nispeti bulunca hiç bir şey topal günler kadar uzun olmaz !

Ey canlı madde ! Sen bundan böyle, müphem bir dehşetle kuşatılmış, sisli bir sahranın dibinde yığılmış kalmış bir granitten başka bir şey değilsin ! Harita üzerinde unutulmuş, kaygusuz dünyaca gayri malûm olan, vahşi mizacı ancak batan güneş karşısında dile gelen bir İsfenks'sin !

— 3 —

Yağmurlu bir memleketin kralı gibiyim. Akıl hocalarının müraîliklerine dudak bükerek köpeklerle ve diğer hayvanlarla oyalanan zengin fakat ik-

tidarsız, genç ve bununla beraber çok ihtiyar bir kiral !

Ne av hayvanları, ne şahin, ne de balkon önünde geberen halk onu neşelendiremiyor. En gözde nedimin gülünç methiyesi bu zalim hastanın alındaki bulutları artık hiç dağıtamıyor.

Çiçeklerle bezenmiş yatağı mezar inkılâp ediyor ve etrafındaki kadınlar, — ki nazarlarında her prens güzeldir — bu genç iskeletten bir tebesüm koparabilmek için hangi hayasız kılığa gireceklerini bilmiyorlar.

Ona altın yapan âlim, onun mevcudiyetinin bozuk unsurunu söküp atmıya asla muktedir olamadı; ve, (bize Romalılardan geçen, hükümdarlar tarafından ihtiyarlık günlerinde hatırlanan) kan hamamlarında, içinde kan yerine nisyan nehrinin yeşil suyu dolaşan bu budala cesedi ısıtamadı..

4

Vâktaki basık ve ağır sema, uzun can sıkıntıları elinde inliyen ruh üzerine bir kapak gibi çöker ve bütün muhiti kuşatan ufuktan, bize, gecelerden daha gamlı bir aydınlık döker;

Vâktaki arz, içinde ümidin — bir yarasa gibi — korkak kanadile duvarları döverek ve kokmuş tavanlara kafasını çarparak savuşup gittiği rutubetli bir mahzene inkılâp eder;

Vâktaki yağmur, sonsuz sicimlerini serip geniş bir zindanın pencere demirlerini taklit eder ve dilsiz menhus örümceklerden bir katile dimağlarımızın dibine tellerini germeğe gelir;

Çanlar birdenbire gazapla sızırarlar ve semaya, — ısrarla inlemeğe başlıyan serseri ve vatansız ruhlar gibi — korkunç bir homurtu fırlatırlar.

Ve trampetsiz, muzikasız uzun cenaze arabaları ruhumdan ağır ağır geçerler. Ümit, mağlup, ağlar; ve zalim ıştırıp, müstebit, eğilen kafama siyah bayrağımı diker !

Çeviren : H. H.

"Ayetler" den:

HAYDUTLAR

Yol gütgide daralıyor, iki dik kaya arasına sıkıştıyordu. Burada dünyanın en ıssız yerlerine vergi bir ıssızlık vardı.

Yardan yara bir siyah kuş uçu. İki yolcu geçidin ağzına farkında olmaksızın ağırlaşarak yaklaştılar. Birisi ötekine

— Senin ayağın uğurludur, önden git. Dedi.

Geçidin eşiğinden içeri girince kayalar ayaklarının sesini büyütmeğe başladı. Yirmi otuz adım yürümüşlerdi ki ilerde çatılmış silâhlar gördüler. Birleşen namluların arkasından bulutlar geçiyordu.

Birincisi gözlerini namlulardan yere indirerek dedi ki :

— Ayaklarımın uğrunu ova yollarında denemiştım, fakat....

Öteki, yolun sağında kayaların biraz geriler gibi olduğu yere büyümüş gözlerle bakıyordu. Arkadaşı da baktı. Çok ağır adımlarla yaklaştılar ve bir toprak yığını üzerine dikilmiş taş okudular :

Bu yiğit, yolun bacını vermeden geçmek istemişti.

Elleri çenelerinde, yazıyı tekrar, tekrar, okudular. Sonra dönüp geriye geçidin kapısına baktılar : Siyah kuş bir mekik hızıyla yardan yara gidip gelerek geçidin ağzını örüyordu. Taş bir daha okudular ve

— Allah rahmet eylesin! dediler, sonra birbirlerinin yüzüne bakarak dudak büktüler.

Sessizlik yolcuları daha çok korkuttu; oraya, silâhların çatılı durduğu yere doğru yarım adımlarla yürüdüler. Adımlarının sesi taşlardan geri dönerek şakaklarına çarptı.

Az ilerde; solda, yine taşların geri

KÜÇÜK HİKÂYE :

Mehmedin Asîl Kalbi..

Yazan : H. H.

(Yörük Yurdu) o yılın baharında da siyah kıl çadırlarla dolmuştu. Bu güzel tepenin rüzgârlarında ne saf, ne serinletici bir koku vardı ! (Kırkpınar) ın suyu; kır çiçeklerini emmiş, çiğdem köklerinden süzölmüş gibi tatlı ve berraktı..

Nahiyenin hiç bir güzelliği yoktu ki..

Güneş, bütün rengini (Yörük Yurdu) nun topraklarına sermedikçe batmaz; ay, (Kırkpınar) ın tel tel akan sularını ve kayaların sivri uçlarını gümüşlemedikçe çekilmezdi..

(Yörük Yurdu), Torosların , bütün tabiat güzelliklerini bağrında toplamış ıssız bir köşeydi..

* *

Büyük kıl çadırların biri de, (Yörük Yurdu) nun nahiyeye bakan yamacına kurulmuştu. Her sabah, gün doğmadan evvel, bu kara çadırın önünde kırk örgülü bir dilber görü-

çekilir gibi olduğu bir yerde bir höyük daha.. Üzerinde bir taş daha... Fakat okumak için yaklaşmak lâzımgeliyordu.

— *Senin okuman daha iyidir, şuna bir bakiver.*

— *Köyde akumuşluğu kimseye vermezdin !*

Biri biraz önde, obiri biraz arkada yürüdüler; taş onları, taşlara vergi bir gülümsemeyle karşılayarak dedi ki :

— *Yiğit bir yolcuydu.. Fakat yolun bacını vermiyen obir yolcu için " Allah rahmet eylesin ! " demisti.*

Yolcular biraz gövdelerini, biraz başlarını, biraz da gözlerini çevirerek geriye, geçide girdikleri yere baktular. Orası çoktan örölmüştü.

Arif Nihat

nür, mazlum bakışlı koyunları ve gözleri sürmeli kuzuları dereye indirirdi..

Ve yine bu göçebe çadırının içinde bir arslan barınırdı : Demir bilekli, yumuşak bakışlı, elmas kalpli Mehmet..

* *

*" Üskülp ,, üstünde bir kara bulut
Ana ben gidiyorum sen beni unut
Asmaya götürüyorlar bir baba yiğit
Astıyorlar kömür gözüm gel ağla bana
— Nasıl dayanayım yiğidim sana.. "*

Ses kesilince, kara kıl çadırın kırk örgülü dilberi dereye doğru bağırıyordu :

— *Ağa.. koçun ayağını çıyan ısırmış, gel bak !*

Ve Mehmedin kayalarda akisler yapan gür sesi cevap veriyordu :

— *Bir un lapası yap ta sarıver
Gülsüm, çadıra sınık kesiyorum, gelemem !*

* *

Anası, en emektar merkepleri sekizinci yavrusunu doğurduğu gün :

— *Gülsüm, dedi, üç hafta evvel on altı yaşına bastın !*

Kara gözlerinde, bahar gecelerinin yıldızlarından aksetmiş bir parlaklık vardı. Gül renkli yüzü yeni açılmış güllerden daha yumuşak, daha tazeydi. Dudaklarında sanki daima kızlık şurubunun bulaşığı dururdu. Gülsüm; işlenmemiş bir elmas parçası, yabancı aşılardan uzak kalmış saf bir kır çiçeği idi.

Bakışlarında öyle candan bir tebeşüm, gülüşlerinde öyle ahenktar bir musiki vardı ki.. Taze bir dal kadar zarif endamı, ipek yumaklarından örölmüş bir yuva hissini veren parlak saçları vardı. Son yıl içinde artık ta-

mamile inkişafa başlayan göğüs, kenarı işlemeli " Camadan „ nın düğmelerini kavuşturmuyordu.. Sıra sıra altınlarla çevrili " Çalma „ sını başına geçirdiği zaman, Gülsüm, bir kat daha güzelleşir ve bütün Yörük çadırları içinde bir tane olduğunu her kese teslim ettirirdi. Kardeşi Mehmet bile çok zaman onun bu gönül yakıcı güzelliği karşısında hayran kalır, yarı şaka, yarı ciddi :

— Kız Gülsüm, derdi, seni benden her baba yiğit alamaz ya, dur bakalım...

**

Nahiye müdürünün İstanbulda okuyan oğlu, tatil zamanını geçirmek için babasının yanına gelmişti. Behiç, ilk günler seveceğini sandığı bu tenha ve ıssız köyde, haftalar geçtikçe, sıklıma ve huysuzlanmaya başladı.

Ruhu için iğreti olan inziva arzusunun bir kaç gün içinde kaybedince, bu sakin köy muhitinde İstanbul hayatı yaşamak ve geniş caddelerde, süslü odalarda geçen maceraları burada da tekrarlamak sevdasına kapıldı. Fakat imkânsızlık bütün heveslerine set çekiyordu. Behiç, bu "Yoksuzluk," içinde büsbütün sinirleniyor, rahatsızlanıyordu.

**

Bir gün, Yörük Yurdunun kara kıl çadırları içinde melek yüzlü bir köylü kızı gördü. Ruhunda bir sabah rüzgârının temasını duyar gibi oldu, içi titredi.. Kalbi, bir an, arzuyla çarpı. Çadıra yaklaşmak istedi, cesaret edemedi.

Gülsüm, yapığı ile çıkığını çadıra sokuncıya kadar, Behiç hiç kımıldamadan, gözlerini başka tarafa hiç çevirmeden ona baktı.

Bir gün yolunu kesti :

— Bonjur küçük hanım..

Gülsüm, hiç tanımadığı bu acayip kıyafetli delikanlıdan korktu, sapsarı kesilen yüzünü yana çevirdi.

— Benim kim olduğumu öğren-

mek istemez misiniz ? Ben nahiye müdürünün oğluyum..

Gülsüm, olanca genişliğile açılan siyah gözlerini hayretle ona çevirdi. Nazarında, nahiye müdürünün oğlu, Allahın oğlu demekti.

— İsminiz ne küçük hanım ?

Duru renkli ince parmağını göksüne basarak sordu :

— Adım mı ? Gülsüm !

Behiç o gün Gülsümle kabil olduğu kadar çok konuştu. Kuzularının ardında ağır ağır ilerliyen genç kızın çadıra yaklaştığını hissedince yavaşca uzaklaşmak istedi. Ayrılırken Gülsüme elini uzattı, fakat kolu boşlukta sallandı kaldı..

**

Ona karşı beliren hislerini kolayca tahlil edebildi : Nezih ve içli aşklara kabiliyetsiz olan kalbi, Gülsümün gönlünü, sevgisini özlemiyordu. Behiç; onun olgun, emsalsiz vücuduna sahip olmak istiyordu..

Bir temmuz akşamı..

Omuzlarında büyük bir günahın yükünü taşıyan Behiç, helecandan ve korkudan bitkin bir halde yatağına uzandığı zaman :

— Bence kaba bir Yörük kızının ne aşkı, ne de iffeti mevzuu bahsolabilir, diye düşündü; babamın nahiye müdürü olduğu şu köyde her hangi bir köylü kızına tenezzül ettim diye beni hapse tıkmazlar ya..

.....

Gülsüm parçalana parçalana ağlayarak çadıra geldiği zaman, anası, kızının perişan halinde feci bir akıbetin bütün dehşetini hissetti..

**

Mehmet, o akşam görünmemişti. Ara sıra böyle köyde gecelediği olurdu. Ertesi gün, daha sabahın alaca karanlığında çadıra dönen Mehmet, Gülsümün yaşlı gözlerle karşılaştı. Kardeşini görünce büsbütün içlenen ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlayan güzel bacısına koştu :

— Ne oldu Gülsüm, niye ağlıyon ?

— . . . . .

Anasına koştu :

— Ana Gülsüme bir şey mi yaptın, dedi, derdi ne ?

İhtiyar kadın, Mehmedine bu büyük felâketi nasıl haber vermeliydi ?

— Nahiye müdürünün oğlu bacına yapacağını yaptı oğlum.. İki aya yakındır kıza rahat verdiği yokmuş. Dün akşam da Sarı Derenin kenarında yakalamış. Sonra burnuna bir şey mi değirmiş ne yapmış, bacın kendinden geçmiş.. Sonra..

Mehmet, anasının ağzını avcuyla kapadı :

— Sus karı, dedi, dilin dışın dö-külsün !

Ö gece Mehmet köyde kalmış, nahiyedeki kahpeyle gecelemişti. Bir an için, kendini nahiye müdürünün oğlunun, ve Gülsümü kahpenin yerine koydu. Bu hayalin dehşeti, içinde en azgın intikam hisleri tutuşturdu : Kendi yabanın kahpesile yatarken, bir bey çocuğu da...

Kaderin bu acı istihzasına lânet etti. Çadırdan fırlayıp nahiyeye doğru koşarken, Mehmet, yavrusu kaçırılan bir kaplandan daha müthişti.

— Müdürün ^{**}oğlunu ne diye vurdun ?

— Bacımın ırzına dokundu, ben de onun canına kıydım !

Jandarma, yapmacık bir asabiyetle köpürdü :

— Bir nahiye müdürünün oğlu, senin beş paralık kıymeti olmyan hemşirene tenezzül etmez !

Mehmedin dudakları acı bir te-bessümle gerildi :

— Öyle bir ediyor ki...

Karakolun dolabından paslı bir kelepçe çıkarırken jandarmanın aklına yepyeni bir şey geldi. Fırsatı kaçırmamak için hemen sordu :

— Dün gece (Çamlı Köy) de bir cinayet olmuş, onu da sen mi yaptın ?

— Ben yapmadım !

— Sen o gece çadırdan değilmiş-sin, nerdeydin ?

— . . . . .

— Elinde hançer, adam boğazlı-yordun değil mi ?

— Adam boğazlamıyordum !

— Ya ?

— . . . . .

Sıkılıyor, kıvrıyor, bir türlü neredede olduğunu söyleyemiyordu.

— Dün gece nerdeydin, cevap versene ?

Nihayet; boynunu büktü, gözlerini yere indirdi, utanarak :

— Söylemesi ayıptır arkadaş, dedi, köyde bir kötü karı var.. Ona gitmiştim.

Jandarma bu samimî itirafa inandı. Kaşlarını çatarak bağırdı :

— Yalan söylüyorsun !

Mehmedin içinde sanki bir volkan patlamıştı. Yüzü kulaklarına kadar ateş kesildi. Bir anda kıvılcımlanan, akı bile kızaran gözlerle jandarmayı tepeden tırnağa süzdü :

— Bana bak arkadaş, dedi, sen artık ileri varıyon ! Yabanın kahpesile yatarım, namusuma el uzatımı çeker vururum ama yalan söylemem !

Ve, asil bir gururla, bileklerini kelepçeye uzattı..

Gelecek Sayımızda Okuyacaksınız :

YAVUKLU

Küçük Hikâye:

Yazan : H. H.

Basıldığı ve idare edildiği yer :
Adana : TÜRK SÖZÜ Matbaası.

Sahibi ve yazı işleri Mü. Hamdi Hakverdi
Umumî neşriyat Mü. Reşat Sadi

Abone Şartlarımız

Yurdumuzun bir çok köşelerinden, mecmuamıza abone olmak arzusunda bulunanların, abone şartlarımızı soran mektuplarını alıyoruz. Bu kıymetli alâkadan çok mütehassis olmaktayız.

KIRKPINAR ın senelik abonesi 240, altı aylığı 120 kuruştur.

Cam uclu mürekkepli kalemler

Pek kullanışlı bir hale getirilmiş ve muhtelif model ve zarafette olan bu kalemler Adana "Mehmet Sadık,, kırtasiye mağazasında pek ucuz fiatla teminatlı olarak satılmaktadır..

Fırsatı Kaçırmayınız!

KAN KUVVET ŞURUBU

Sirop Hemo - Forcine

**Kansızlığa, iştihatsızlığa, dermansızlığa
karşı yegâne ilâçtır..**